

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่น่าับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ คนไทยส่วนใหญ่ได้นับถือพระพุทธศาสนาเป็นสรณะต่อเนื่องด้วยความศรัทธามาตั้งแต่บรรพกาล พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อชีวิตและสังคมไทย กล่าวคือมีส่วนกล่อมเกล่าชีวิตจิตใจชาวไทยให้มีความสว่าง สะอาด และสงบสุข ตลอดจนมีบทบาทไปถึงด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดีงาม ประเทศไทยภายใต้ร่มเงาของพระพุทธศาสนาจึงมีความร่มเย็นเป็นสุข สมัครสมาณสาวิคคีด้วยเคารพนับถือกันฉันพี่น้องตลอดมา และพระมหากษัตริย์ไทยทุก ๆ พระองค์ ตั้งแต่อดีตจนถึงรัชกาลปัจจุบันทรงเป็นพุทธมามกะและองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก

ศาสนาพุทธมีอายุที่ยืนมาเป็นเวลานานกว่าสองพันปีแล้ว คำสอนในทางพระพุทธศาสนายังคงเป็นสังฆธรรมที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา อาจจะมีการกระจัดกระจายตกหล่นไปบ้างแต่ก็ได้ชำระเนื้อหาคำสอนของพระพุทธองค์ด้วยการสังคายนาพระไตรปิฎกขึ้นอยู่หลายครั้ง ทั้งในรูปแบบของการสังคายนาหมู่และการสังคายนาแบบลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นการจัดหมวดหมู่พุทธวจนะและจำแนกประเภทบรรจุไว้ใน “พระไตรปิฎก” ซึ่งแปลว่าพระคัมภีร์ทั้ง 3 คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก หรือเรียกสั้น ๆ ว่า พระวินัย พระสูตรและพระอภิธรรม (พระปรมัตถ์) เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อพุทธศาสนิกชนสืบต่อกันมา

สำหรับ “ชาดก” หรือ “ชาตก” จัดอยู่ในหมวดขุททกนิกายชาดกในพระสุตตันตปิฎก คำว่า “ชาดก” หรือ “ชาตก” แปลว่าผู้เกิด หมายถึง การเล่าเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงเวียนว่ายตายเกิดในชาติต่าง ๆ และได้ประสบกับเหตุการณ์ดีบ้าง ชั่วบ้างแต่ได้พยายามกระทำความดีสืบต่อมา จนกระทั่งได้เป็นพระพุทธเจ้าในชาติสุดท้าย วิธีการจัดระเบียบชาดกโดยทั่วไปนิยมจัดตามจำนวนฉันทัน้อยขึ้นไปหามาก และตั้งชื่อหมวดหมู่ตามจำนวนฉันทันั้น อาทิ เอกนิบาตชาดก หมายถึงชาดกที่รวบรวมคำฉันทันต์บทเดียว ส่วนทุกนิบาตชาดก หมายถึงชาดกที่รวบรวมคำฉันทันต์ 2 บท ดิกนิบาตชาดก หมายถึง ชาดกที่รวบรวมคำฉันทันต์ 3 บท จนมาถึงชาดกที่รวบรวมคำฉันทันต์ 60 บท, 70 บท, 80 บท และมีมหานิบาตชาดก ซึ่งหมายถึงชาดกที่รวบรวมเรื่องใหญ่ 10 เรื่องที่โบราณเรียกว่า ทศชาติ โดยมี

เดมิยชาคก เป็นเรื่องแรก ส่วนพระมหาชนค หรือ ชนคชาคค เป็นชาคคเรื่องท่ 2 แลลลมหาเวสตันคคร ชาคค เป็นชาคคเรื่องสุคท่าย ดั่งนั้พระมหาชนคชาคคจิงถือได้ว้าเป็นชาคคในนินบาค แลลลถือได้ว้า เป็นชาคคเรื่องใหญ่ท่มีความถ้าคถุอย่างมาค

จากความเข้าใจเกี่ยวกับชาคคข้างต้นจะเห็นได้ว้า การท่พระมหาชนคชาคคสืบทอดจนมา ถิงปัจจุบันนั้ แสดงให้เห็นว้าพระมหาชนคชาคคมีความถ้าคถุจิงได้รบการสังคายนาทูคคั้งเพื่อ ให้ เกิดการสืบทอดแลลลความถุกค้องช้คเงินจนสืบเนื่องมาถิงปัจจุบัน แต่ในทางกลับกันจากหลักฐาน ทางด้านวรรณคคิพุทธศาสนาของไทคตั้งแต่คคคิดเป็นต้นมาพบว้า พระมหาชนคชาคคไม่เคยได้รบ การหิบบคมาประพันธ์อย่างถึคจิงเป็นพิเศษเลย ปรากฏเพียง เวสตันคครชาคค จิงเป็นชาคคเรื่อง เดียวในนินบาค ท่กวีได้นำมาประพันธ์อย่างถึคจิงอยู่หลายคคั้ง เช่น มหาชาติค้หลวง ในรัชสมัย สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ราว พ.ศ. 2025 หรือ กาพย์มหาชาติ ในสมัยพระเจ้าทรงธรรม ราว พ.ศ.2163-2171 เป็นต้น จิงแสดงให้เห็นว้ากวีไทยในอดีตให้คคณค้กับเวสตันคครชาคคมากท่สุด จน ถิงถกยอ้งว้าเป็น “มหาชาติ ” ของพระพุทธรเจ้า ส่วนพระมหาชนคชาคคนั้ นอกจากการสังคายนา พระไตรปิฏก แลลลการกล่าวถิงทศชาติโดยรวมในงานประพันธ์ต่าง ๆ แลลล ยังไม่ปรากฏว้ามีกวีใด ได้หิบบคพระมหาชนคชาคคออกมารจนอย่างถึคจิงเป็นพิเศษแต่อย่างใด

จากความเป็นมาทางด้านวรรณคคิไทยในอดีตจิงสะท้อนให้เห็นว้าพระมหาชนคชาคคไม่ ใช้ชาคคในนินบาคท่คนไทยให้ความสนใจมากนัก แลลลแทบจะเป้นชาคคท่คนไทยไม่ค่อยจะได้อู้จก ถักท้อไร จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ได้ทรงหิบบคพระมหาชนคชาคคมาพระราช นิพนธ์ จิงท่มาของการพระราชนิพนธ์คคั้งนี้เริ่มจาก พ.ศ. 2520 หลังจากท่พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ฯ ทรงสค้บพระธรรมเทศนาสมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (วิน ธรรมสวาริมหาเถร) แห่งวัดราชผาคิ การาม จากนั้นพระองค์ทรงสนพระราชหฤทัย จิงทรงค้ค้ว้าเรื่องพระมหาชนคจากพระไตรปิฏก แลลลได้ทรงแปลเป็นภาษาอังกฤษโดยตรง อีคท้จิงยังค้ค้แปลงเพื่อให้เข้าใจง่าย แลลลเหมาะสมกับ สภาพสังคคปัจจุบัน แลลลในปี พ.ศ. 2539 พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนคก็เสร็จสมบูรณพร้อม ออกเผยแพร้ เนื่องในวโรกาสเฉลิมฉลองกาญจนานิกิเยกแห่งรัชกาล จนถึงในปี พ.ศ.2542 ได้มีพระ ราชนิพนธ์พระมหาชนคฉบับการ์ตูนออกมาสู่สายคาประชาชนเพื่อให้การเผยแพร้เป็น ไปอย่างทั่ว ถิงมากขึ้น

แลลลจากการสัมภาษณ์ สมชัย กค้ถุณคคานันท์ หรือ ชัย ราชวัตร คคิลปินท่วาดภาพการ์ตูน ประกอบ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับผลการคอบรับว้า “การขาย 3 ถ้านคว้า คคอนสมเข้าฝ้าทางอัมรินทร์ รายงานไปทางพระองค์ 2,400,000 ทรงปลาบปลื้มมาก เพราะไม่มีใครคคิดมาก่อนว้าจะขายได้มาก มาขนาดนั้ ตั้งเป้าไว้แค่ 1,000,000 คคือ Break Even แต่ท้จิงคคประมาณ 3 ถ้านคว้า ผมว้าเพราะ

4. ผู้รับสารมีความเข้าใจในสาระสำคัญและสาระแฝงจากเนื้อหาของเรื่อง ตรงกับที่ผู้ส่งสารนำเสนอหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะยึดจากพระมหากษัตริย์ในพระไตรปิฎกฉบับพระสูตรและอรรถกถาแปล จุททกนิกาย ชาดกเล่มที่ 4 ภาค 2 ของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก เนื่องจากฉบับดังกล่าวนี้เป็นฉบับที่นักวิชาการใช้อ้างอิง อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ใช้เป็นต้นแบบในการพระราชนิพนธ์

ทางด้านผู้รับสารผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ว่า เป็นกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น เพื่อให้การวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงบริบททางการพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
2. ทราบถึงความชัดเจนของสาระ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องการจะสื่อให้แก่ประชาชนให้มีความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป
3. เพื่อเป็นการขยายองค์ความรู้ทางด้านวาทกรรม จากงานประพันธ์
4. เป็นแนวทางในการหิบบยวรรณกรรมทางศาสนาผ่านกลวิธีทางสื่อมวลชนตามแนวทางที่เหมาะสมทำให้ประชาชนยอมรับต่อไป

นิยามศัพท์

พระมหากษัตริย์ในพระไตรปิฎก หมายถึง พระมหากษัตริย์พระราชาธิปไตยพร้อมภาพประกอบของ 8 ศิลปิน ได้แก่ ศาสตราจารย์ประยงค์ พงษ์ดำ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง , อาจารย์พิชัย นิรันต์ , อาจารย์ปัญญา วิจินธนสาร , คุณเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ , คุณเนติกร ชินโย , คุณธีระวัฒน์ คະนะมะ และคุณจินตนา เปี่ยมศิริ

พระมหากษัตริย์ชั้น
ภาพประกอบโดย ชัย ราชวัตร

หมายถึง พระมหากษัตริย์พระราชนิพนธ์พร้อม

สาระสำคัญ / สาระหลัก
สื่อสารให้กับผู้รับสาร

หมายถึง ใจความสำคัญของเรื่องและผู้แต่งต้องการจะ

สาระแฝง / สาระรอง
รองลงมาจากสาระหลักที่ผู้แต่งต้องการจะสื่อสารให้กับผู้รับสาร

หมายถึง ใจความของเรื่องที่มีลำดับความสำคัญ

บท (Text)

หมายถึง พระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์

สหบท (Intertextuality)
ความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กัน

หมายถึง บริบทอื่น ๆ ที่รวมกันกับตัวบทและมี